

El model lingüístic dels diaris digitals valencians

Josep Àngel Mas-Castells (Gandia)

Summary: This article presents the analysis of the linguistic uses of digital media written in Valencian, in the Valencian area, within the framework of standardology; more specifically, a study of the uses of the Valencian linguistic patterns. The first question is whether these patterns are still in use or, on the contrary, are evolving towards a more unitary linguistic pattern, at least in the field of written journalistic communication. Once the persistence of these patterns has been ascertained, despite some changes in the system of stereotypical variants, the plausibility of its relationship with the ideological connotations that have traditionally been associated with each pattern is analyzed. Precisely these connotations should be considered the main cause of the persistence of the Valencian language patterns.

Keywords: standard language, language pattern, Catalan, Valencian, digital media ■

Received: 17-05-2022 · Accepted: 11-09-2022

■ 1 Introducció: interès i delimitació de l'estudi¹

Aquest treball s'emmarca en el camp de l'estandardologia, que, des de la sociolingüística de la variació, fa recerca aplicada sobre l'ús, l'ensenyament i la difusió de la normativa i l'estàndard lingüístics. Més concretament, ens proposem analitzar un ús formal de la llengua, el dels diaris digitals valencians, per tal d'esbrinar fins a quin punt aquests mitjans de comunicació marquen o indexen el seu model de llengua amb l'ús d'unes o d'unes altres variants normatives alternatives, que poden situar-los en un lloc determinat dels eixos de la ideologia i la identitat social.

Presentem, doncs, un estudi sobre l'ús de l'estàndard per part dels professionals dels mitjans de comunicació, que són capaços de fer un ús conscient i deliberat d'un model lingüístic determinat i de posar-hi en circulació variants connotades ideològicament. La perspectiva és bàsicament sincrò-

1 Aquest article s'emmarca en el projecte ESTANDAREV, PID2021-124673NA-I00, finançat pel Ministerio de Ciencia e Innovación del Gobierno de España.

Licensed under Creative Commons Licence
CC BY-NC-ND

Zeitschrift für Katalanistik 36 (2023), 211–235,
<https://doi.org/10.46586/ZfK.2023.211-235>
ISSN 0932-2221 · eISSN 2199-7276

nica, tot i que hi ha una comparativa temporal entre dos moments d'anàlisi: el primer, entre els mesos de novembre de 2017 i febrer de 2018 i el segon, entre novembre de 2021 i gener de 2022. El primer correspon al moment de més suport a la presència de la llengua en els mitjans de comunicació, per les subvencions del Consell d'aquell moment; el segon, al panorama actual, en què aquella política de suport a l'ús de la llengua es troba en fase de revisió.

L'interés de dur a terme aquesta anàlisi es justifica en primer lloc perquè s'adreça a un àmbit de tendència creixent a escala global: els mitjans escrits en suport digital guanyen terreny als publicats en paper com més va més, fins al punt que els han superat en nombre de lectors.² Com és lògic, l'ecosistema comunicatiu valencià no pot ser alié a la tendència esmentada, que fins i tot s'incrementa si parlem de mitjans de comunicació en català: el decenni 2008–2017 va veure com es reduïa l'oferta de premsa en paper no diària (–19 capçaleres) i també de ràdio i televisió (–20 emissores), mentre que creixia el nombre de diaris i revistes digitals (+32 mitjans).³

D'altra banda, mentre que la premsa diària en paper en català és inexistent al País Valencià i, a més, l'escrita en castellà manté «l'estructura provincial» heretada del franquisme segons la descripció encara vigent de Xambó (2010: 9), els diaris digitals d'abast valencià publicats en la nostra llengua són una realitat, i un dels objectius d'aquest treball serà fer-ne el catàleg actual. A més, l'espai digital va ser l'únic que va mantindre l'ús de la llengua en l'àmbit comunicatiu supracomarcal, de país, durant els anys de silenci forçós de la radiotelevisió pública valenciana, entre el tancament d'RTVV (2013) i l'obertura d'À Punt (la ràdio al desembre de 2017 i la televisió el 25 d'abril de 2018).

L'article s'estructura en un primer apartat, després d'aquesta introducció, en què se situa en el marc teòric del pluricentrisme i dels models de llengua valencians, amb atenció especials als mitjans de comunicació. Al tercer apartat es presenten els objectius i les hipòtesis de recerca que par- teixen de l'estat de l'art exposat a l'epígraf anterior, mentre que el punt quatre es dedica a definir-ne la metodologia, amb la descripció dels mitjans que conformen el corpus i dels elements concrets de l'anàlisi. Els punts 5 i 6 corresponen respectivament a l'exposició dels resultats i a les conclusions que se n'extrauen.

2 <<https://www.europapress.es/sociedad/noticia-prensa-gana-lectores-2018-alcanzar-175-millones-17-mas-ano-anterior-estudio-20181204110942.html>> [consulta: 23/09/2019].

3 <<https://revistasao.cat/mitjans-comunicacio-valencia-avui/>> [consulta: 23/09/2019].

■ 2 Pluricentrisme i models de llengua valencians

■ 2.1 La pluricentricitat, a la base dels models de llengua territorials

El punt de partida d'aquest article és el *reconeixement* o *acceptació* del caràcter pluricèntric de la normativització de la llengua catalana. Les raons d'aquest caràcter s'han exposat ja en diversos estudis (Casesnoves i Mas, 2015; Darder, 2015; Edelmann, 2015; Edelmann, 2020; Mas, 2012, 2019, 2020 i 2021; Riutort, 2011). En Mas (2021) vaig presentar una revisió dels plantejaments del pluricentrisme en la bibliografia internacional que seria prolix de repetir ara.⁴ N'hi haurà prou, per als interessos d'aquest estudi, de pouar-ne una distinció teòrica i un postulat bàsic. La primera classifica les varietats diatòpiques d'una llengua pluricèntrica en dominants i no dominants (DV i NDV respectivament en són les sigles angleses; vegeu Muhr, 2012), de manera que la DV és la més prestigiada i legitimada, a ulls dels especialistes i del gruix dels parlants, i sol ser-ne varietat constitutiva. De la seua banda, els parlants d'una o diverses NDV —una certa massa crítica d'aquests— són els qui aconseguixen la pluricentricitat, en reclamar la presència i la consideració prestigiosa de les variants pròpies, especialment les de més càrrega identificativa, la qual cosa comporta una certa autonomia en l'estandardització de la varietat pròpia.

Es fa palés, doncs, que aquestes connotacions són més determinants en els comportaments lingüístics dels parlants que les característiques lingüístiques estructurals. En posar l'accent en la consciència i en la representació de la variació que es fa el parlant més que no en els trets estrictament lingüístics, el pluricentrisme connecta amb l'anomenada *sociolingüística de la tercera onada* (per ex. Eckert, 2018), que posa l'èmfasi en el paper actiu i conscient del parlant en les tries lingüístiques, i amb la teoria antropològica de l'*enregistrament* aplicada a la variació lingüística (per ex. Auer, 2013), que es proposa d'analitzar, precisament, les connotacions ideològiques de la tria de variants, amb moltes coincidències amb el variacionisme del darrer Labov (1994).

4 En l'article esmentat propose també una distinció terminològica entre els termes *pluricentricitat* i *pluricentrisme* que seguirem ací: el primer es refereix a la característica sociolingüística de les llengües que compten amb més d'un centre irradiador de norma i difusor de l'estàndard i que presenten, entre altres, els trets generals que recordem en aquest article; el segon, al conjunt d'estudis i investigadors que constitueixen, si no una escola, una perspectiva d'anàlisi a l'hora d'acostar-se a aquestes llengües, que comença per identificar-les.

En conseqüència, en aquest article partim de l'existència *de facto* de tres grans paraestàndards de la llengua catalana: el valencià, el balear –amb possibles subestàndards insulars– i el català pròpiament dit –amb un dubitatiu subestàndard nord-occidental. La proposta, com és propi del pluricentrisme, obeeix a les connotacions identitàries de la tria de determinades variants, més que no a característiques lingüístiques objectives (Darder, 2015; Pradilla, 2015; Mas, 2019 i 2021).

D'altra banda, la vehiculació dels diferents paraestàndards no és homogènia al si dels territoris on s'utilitzen. Des de la perspectiva del pluricentrisme, és natural que els territoris de les NDV experimenten més variació interna: els usuaris, especialment els institucionals i corporatius, hi poden graduar d'una manera més evident la seua adhesió a les variants pròpies o la seua predisposició a usar-ne d'exodialectals pròpies de la DV d'acord amb les connotacions ideològiques que els atribueixen. És innegable que els parlants de DV també poden tenir més o menys el seu discurs de color local, però les diferències entre ells seran menors i, sobretot, menys marcadades, atès que la seua varietat, incloent-hi les variants diatòpiques exclusives, sol qualificar-se com a estàndard general o comú (Mas, 2021: 21).

En el cas de la llengua catalana, la variació interna del paraestàndard valencià ha permès diferenciar-hi quatre models alternatius de llengua formal, que comentarem al punt següent. Amb tot, no sembla que aquesta diversitat siga exclusiva del valencià, si tenim en compte, per exemple, els diferents graus d'ús d'endovariants formals a les terres del ponent català o als territoris insulars. De fet, les coincidències poden ser notables, com ara la instrumentalització política de la reivindicació de la genuïtat quan s'usa com una arma contra els avanços en l'ús públic de la llengua, tant al País Valencià com en altres indrets (Mas, 2020). A hores d'ara, però, resulta difícil saber si cal parlar d'una especificitat valenciana o si la inexistència d'estudis sobre uns hipotètics models alternatius de llengua a Mallorca, per exemple, respon a l'absència d'objecte d'estudi o és fruit d'una falta d'interès acadèmic en la recerca sobre aquest ítem.

■ 2.2 Els models valencians de llengua formal als mitjans de comunicació

La literatura sobre aquest punt coincideix a assenyalar quatre models valencians de llengua formal, organitzats en un eix que va de menys presència (absència en un primer estadi) de variants exodialectals a la presència màxima d'aquestes i l'absència consegüent de variants endodialectals nor-

matives (Lacreu, 2002; Mas, 2008 i 2010; i Pradilla, 2007 i 2008). La descripció dels models és molt semblant en les tres propostes, mentre que les diferències es troben sobretot en la nomenclatura dels models i en la focalització en les connotacions ideològiques i la necessitat d'estudiar l'evolució del sistema de models i connotacions ideològiques que he plantejat (Mas, 2008, 2010). Seguint aquesta proposta, parlarem dels models *secessionista*, *particularista*, *convergent* i *uniformista*, la descripció dels quals sintetitzem tot seguit.

El model secessionista, a més de propugnar el no ús de cap variant que no siga estrictament valenciana, es distingeix de la resta de models pel seu caràcter paranormatiu: suposa el seguiment d'una normativa que parteix de la independència lingüística del valencià –respecte del català, s'entén. Aquesta normativa, que emana fonamentalment de la Real (sic) Acadèmia de Cultura Valenciana, utilitza la proposta fabriana com una veritable «codi de contraferència» (Pradilla, 2007): per exemple, no contempla algunes excepcions a l'apostrofació (*l'unitat*, *l'ingrata*) ni la grafia *l·l*. Els seus escassos seguidors han estat tradicionalment relacionats amb posicionaments molt dretans i espanyolistes, tot que hi ha algun grup més modernitzador com el vinculat a l'editorial L'Oronella.⁵

El model particularista proposa l'ús sistemàtic de la variant valenciana quan existeix variació dins del corpus normatiu, fins i tot forçant-lo una mica i, sobretot, trencant o negant una (hipotètica) organització per registres que relegaria determinades variants valencianes als usos informals. Per exemple, usa sistemàticament *xicotet*, incloent-hi fórmules com *xicoteta i mitjana empresa*. Se li atribueix un ús preferent per part de grups ideològics conservadors, valencianistes o espanyolistes, aquests darrers si mai fan ús del valencià.⁶ Cal dir que, a banda que l'adscripció ideològica no és monolítica ni immutable, és més intensa en el llenguatge escrit que no en l'oral, on aquest model és més habitual, incloent-hi els mitjans audiovisuals, i per tant pot haver-hi perdut aquelles connotacions.

El model convergent prefereix les anomenades *formes comunes* o *variants generals* i mira d'evitar les que són d'ús exclusiu a l'àmbit valencià però manquen de tradició als registres formals (o en mancaven als anys huitanta-

5 <<https://www.oronella.com/>> [consulta: 23/09/2019].

6 En aquest punt, cal destacar el Partit Popular de la Comunitat Valenciana, que va emprar aquest model durant els seus dos decennis d'estada al Consell, fins al punt que sovint se l'anomenava "el valencià del PP". A hores d'ara, malauradament, aquest partit ha reduït encara més l'ús de la llengua pròpia dels valencians: la seua web ha esdevingut monolingüe en castellà: <<https://ppcv.com/>> [consulta: 23/09/2019].

noranta), fonamentalment escrits, alhora que dona pas a les variants exclusives que sí que tenen tradició escrita al País Valencià. Un bon exemple en pot ser aquest mateix text, on fem servir el demostratiu reforçat i els incoatius amb *e* al costat dels subjuntius valencians (*sigu*, *tinguera*) i el possessiu femení amb *u*. Va ser el model propi de la major part de personalitats i entitats significades en la defensa de la llengua dels anys setanta als noranta, així com del món editorial i les universitats, de manera que és possible adscriure-hi una certa connotació esquerrana i catalanista –o no anticatalanista, si més no. També, amb una certa i progressiva matisació particularista, ha estat el model que ha difós l'escola valenciana.

El model uniformista no fa ús de cap variant estereotípica del valencià; és a dir, renuncia fins i tot a l'ús de variants amb una forta tradició històrica d'ús formal, com ara els subjuntius en *-a/-e* (només els usa en *-i: tingui, conduïxi*). El seu ús és difícilment rastrejable fora d'algun cenacle literari i/o independentista, molt minoritari a hores d'ara, tot i que va viure un cert *auge* als anys setanta en la poesia d'avantguarda i altres cercles igualment reduïts lligats a l'independentisme catalanista valencià.

En el cas dels mitjans de comunicació, és convenient de fer una panoràmica dels models predominants, el convergent i el particularista, més enllà de l'àmbit digital estudiat ací. És evident que el model predominant en la premsa escrita d'abast valencià ha estat i és el convergent, en coherència amb les connotacions de prestigi però també de posicionament progressista que hem comentat adés, tant en els mitjans escrits degans *Saó* (1976) i *El Temps* (1984), com en el programa pioner de ràdio en valencià d'abast general *De dalt a baix* (1974–1977) (Casanova, 2000). Així, hi trobem la combinació de variants normatives endodialectals sobretot en lèxic, en les terminacions del subjuntiu en *-a/-e*, o en el possessiu femení amb *-u-*, coexistent amb el demostratiu reforçat i els incoatius en *-eix*, per exemple. En els primers moments de l'anomenada Transició va ser quasi el model únic.

Però el 1989 comença a emetre la Radiotelevisió Valenciana, que aposta des d'un primer moment pel model particularista. Com era previsible, i malgrat les polèmiques sobre l'ús quantitatiu i qualitatiu de la llengua que va fer el mitjà, sobretot a partir de l'any 1995, això acabaria donant com a resultat un doble model de llenguatge als mitjans de comunicació: a grans trets, convergent per a l'escrit i particularista per a l'oralitat. Aquesta duplicitat, lluny de superar-se, és confirmada i reforçada actualment pel *Llibre d'estil de la Corporació Valenciana de mitjans de comunicació* (CVMC, 2017), que demana l'ús de variants diferenciades per a les emissions en antena i els

textos escrits per a ser emesos en pantalla d'una banda (particularista) i, de l'altra, per a les notícies redactades per a la web (convergent).⁷

Les excepcions a l'ús del model convergent en mitjans escrits d'abast valencià o supracomarcal són tan escasses com eloqüents. Només coneixem el desaparegut diari digital *L'Informatiu* (2009–2012) i la revista cultural *Lletraferit*, usuaris ambdós del model particularista. Els motius de la tria d'aquest model són ben diferents en un cas i en l'altre. *L'Informatiu*, que era un mitjà de caràcter marcadament esquerrà i molt crític amb el Consell del PP, imitava el model de llengua que feia servir aquest partit per tal de desactivar les previsibles (des)qualificacions de *catalanista* al mitjà, basades en l'ús de variants exodialectals.⁸ De la seua banda, la revista *Lletraferit* es troba actualment en la segona època, després d'una primera en què hi convivien textos redactats amb el model secessionista amb altres que seguien la normativa de l'AVL. El model particularista, doncs, hi ha servit de pont per a la conversió d'aquest mitjà en plenament normatiu.

■ 3 Objectius i hipòtesis

L'objectiu general d'aquest estudi és esbrinar el model lingüístic dels diaris digitals valencians que es publiquen actualment en valencià. Amb aquesta finalitat, caldrà establir prèviament el catàleg de mitjans que compleixen les característiques per a formar part del corpus, la qual cosa podria considerar-se un objectiu específic de la recerca. La llista completa es presenta a l'apartat següent, dedicat als aspectes metodològics, en la descripció del corpus. Aquesta descripció inclou una referència a la línia editorial de cada capçalera, imprescindible per tal de poder relacionar l'ús d'un o d'un altre model amb una o altra tendència ideològica.

Per tant, la hipòtesi principal és que a hores d'ara es pot establir, encara, una correlació entre el posicionament ideològic i la tria de variants formals,

7 Un exemple n'és el tractament dels demostratius: «quan el text es reproduïska en la pantalla de la TV (subtitulació, anuncis, etc.), també s'usaran els demostratius reduïts [com en “tots els registres orals”]. Ara bé, en el portal web institucional (ràdio i TV) i en les xarxes socials de la Corporació, si no és el cas que la informació ja ve redactada de l'edició oral, es donarà preferència a les formes reforçades dels demostratius: *aquest* (proximitat i distància intermèdia), *aquell* (llunyania)» (CVM, 2017: 189–190). Accessible en: <<https://static.apuntmedia.es/apunt/public/content/file/original/2021/0228/10/livre-d-estil-86bdcdb.pdf>> [consulta: 22/12/2021].

8 El periodista Sergi Pitarch, en el marc d'una jornada de diàleg entre acadèmics, empresaris i algun estudiós de la llengua a la seu de l'AVL l'any 2010, ho va manifestar així.

organitzades en models lingüístics més o menys coherents, en els usos públics al País Valencià. Una altra hipòtesi és que l'àmbit comunicatiu professionalitzat que analitzem no presentarà mostres dels models extrems, el secessionista i l'uniformista, ateses les connotacions de radicalitat ideològica que se'ls adscriuen. Quant al model particularista i el convergent, és més previsible trobar més diversitat d'usos en el primer moment d'anàlisi (2017–2018), per tal com hi van haver més mitjans que van incloure el valencià, ni que siga en alguna secció, i que després han deixat de fer-ho, com veurem més avant. La dependència d'aquell increment (escàs) de l'ús de la política de subvencions de la Generalitat és evident.

D'altra banda, no es pot descartar totalment l'existència d'alguna tendència cap al consens quant al model de llengua de la comunicació escrita. Això seria indicatiu de l'esvaïment de les connotacions ideològiques de les variants formals en la comunitat de parla valenciana, la qual cosa implicaria que la disparitat de models ha perdut la seua raó de ser. Si això s'esdevé, podríem estar assistint a la consolidació del veritable estàndard escrit valencià. En aquest cas, caldrà esbrinar si s'hi arriba per mitjà d'una mena de solució de compromís entre els models existents (entre els més habituals, si més no) o per la *victòria* hegemònica d'algun. De tota manera, la possibilitat de la unificació no sembla la més probable si tenim en compte que el debat sobre variants formals i models de llengua continua viu als mateixos mitjans de comunicació valencians, tant de manera esporàdica sobre una qüestió concreta com en alguna columna d'opinió (lingüística) periòdica.⁹

■ 4 Metodologia

El primer pas de la nostra anàlisi serà la descripció dels mitjans objecte d'estudi, centrant-nos en el percentatge d'ús de la llengua i en la línia editorial. Això permetrà comprovar si es mantenen les connotacions ideològiques dels models de llengua valencians que s'han descrit al punt 2.2. o hi ha canvis o excepcions destacables en aquest punt. La relació de les variants lingüístiques estereotípiques, que donen lloc als models de llengua, amb els significats socials sobreafegits que hagen pogut adquirir, s'incardina en el mateix variacionisme labovità i la teoria de l'*enregisterment*, com ja s'ha dit: es parteix de la base que la tria de variants que han de configurar el model de llengua és intencional.

⁹ El diari *Levante* acull la columna pro particularista *Pren la paraula*, de Josep Lacreu, analitzada en Mas (en premsa).

De més a més, podrem comprovar si els models evolucionen d'una manera coherent amb les darreres tendències internacionals cap a la vernacularització dels models de llengua, caracteritzada com un canvi sociolingüístic en procés (Coupland, 2014), o segueixen una dinàmica pròpia a causa, precisament, de la intensitat d'aquelles connotacions ideològiques. És a dir, es tracta d'esbrinar si la tendència generalitzada cap a la vernacularització, entesa com «a shift towards a more positive valorization of vernaculars» (Coupland, 2014: 86) i detectada en diversos mitjans de comunicació europeus, empenya els periodistes i capçaleres valencians cap al model particularista o es veu neutralitzada per aquella correlació ideologia-models pròpia de l'àmbit comunicatiu valencià.

Abans d'entrar en el detall dels mitjans i de les variants analitzades, convé recordar-ne la delimitació espacial i temporal. Pel que fa al primer aspecte, entenem per mitjans d'abast valencià aquells que prenen el País Valencià *sencer* com a subjecte i objecte de la informació o comunicació, com a font i alhora com a destinatari (preferent) dels continguts. Utilitzem aquest criteri perquè mentre que en els mitjans tradicionals (premsa en paper, ràdio i televisió) l'abast ve definit físicament per la difusió o la distribució dels exemplars, en el cas dels digitals són els continguts i el tractament que se'n fa el que tria i segmenta l'audiència, també des del punt de vista geogràfic. Es tracta, doncs, de mitjans que superen l'abast local i comarcal, on, d'altra banda, es concentra el gruix de la comunicació en valencià des de la despenalització de l'ús públic de llengües diferents del castellà a l'Estat espanyol.

Quant a la delimitació temporal, s'han analitzat dos períodes diferents: el primer és el trànsit entre els anys 2017 i 2018, moment en el qual els ajuts de la Generalitat Valenciana van produir una certa eclosió i diversificació ideològica dels mitjans publicats en valencià; el segon, entre els mateixos mesos de novembre i abril de quatre anys més tard, 2021–2022, que coincideix amb la revifada d'un dels mitjans digitals més importants, *Diari La Veu*, gràcies a la seua política de subscripció i en absència d'aquella política de subvencions. El pas del temps permetrà la comparació interna dels mitjans, en el sentit de si experimenten algun canvi quant al percentatge d'ús de la llengua (relacionable amb la política de subvencions i amb l'absència d'aquesta) i també quant a la tria de variants lingüístiques, tenint en compte que hi són previsibles canvis, congruents amb la realitat social, sempre canviant.

■ 4.1 Corpus

El corpus d'aquesta anàlisi té pretensió d'exhaustivitat, per tal com la fotografia dels mitjans digitals que publiquen en valencià és un dels seus objectius. Cal precisar que s'hi ha inclòs també la versió digital de premsa escrita en paper i no sols la premsa digital pròpiament dita, ja que alguns mitjans que fan servir els dos formats presenten una edició en valencià només en la versió digital. Quant al criteri lingüístic, s'ha analitzat tant mitjans que fan un ús exclusiu de la llengua com els que el fan parcial, amb l'ànim d'ampliar la diversitat editorial de les capçaleres. I pel que fa a *l'abast valencià*, s'hi han inclòs, a més dels mitjans dissenyats per al territori valencià, les edicions valencianes de diaris catalans i de diaris estatals.

Per tal de facilitar la consulta d'aquest catàleg, les capçaleres s'han classificat en tres grups, atenent al seu grau d'autoctonia: el primer inclou els diaris digitals estrictament valencians, siguen pròpiament digitals o siguen edicions digitals de diaris en paper; el segon, les edicions valencianes de diaris catalans i, per últim, recollim les edicions valencianes de diaris estatals. A continuació hi ha la descripció de cadascun dels diaris de cada grup atenent als criteris descrits d'exclusivitat o no de la versió digital, d'ús de la llengua i línia editorial. Es dona compte així d'un dels objectius d'aquest estudi plantejats a l'apartat 3.

De cada mitjà i període, s'han analitzat quatre articles, un total de 88. S'ha seguit el criteri que almenys dos han de ser signats per autors diferents, mentre que els dos restants poden ser d'agència o de redacció, amb la intenció de cercar el model propi del mitjà pres globalment.

■ 4.1.1 Diaris digitals valencians

Actualitat Valenciana (<<https://actualitatvalenciana.com/>>): diari exclusivament digital i amb versions íntegres en valencià i en castellà. Presenta tres edicions a la capçalera: Edició València, Edició Castelló i Edició Alacant. Per tal d'accedir a les diverses seccions (política, societat, cultura, etc.) cal navegar per la pàgina avall. La secció d'opinió compta amb articles de representants polítics, sindicals i socials diversos, amb una línia editorial un tant indefinida. No hi ha secció d'informació sobre el mitjà, tan sols que l'edita el Grupo Calaforra Media, ubicat a Castelló. És l'únic mitjà del corpus que no presenta control d'audiència OJD.

Diari La Veu del País Valencià (<<https://www.diarilaveu.cat/>>): es tracta d'un mitjà digital pròpiament dit i exclusivament redactat en valen-

cià, que pretén abastar informació referida a tot el País Valencià de manera preferent, tot i que amb una certa atenció especial a la ciutat de València i sense deixar de banda fets rellevants del domini lingüístic, de l'estat i ocasionalment algun d'internacional. Es va editar amb aquest nom des d'abril del 2017 fins a principis del 2020, en el que es podria considerar una segona etapa o una evolució més professionalitzada de *La Veu del País Valencià*, digital sorgit al gener de 2013. Al llarg del 2020 i fins a l'abril del 2022 se'n va editar una versió reduïda sota el nom de *Nosaltres La Veu*, amb una freqüència d'actualització i d'articles menor, amb l'objectiu explícit d'augmentar el nombre de subscriptors per tal de tornar a fer viable l'edició completa. Finalment, han aconseguit la fita dels 2.000 subscriptors o *agermanats*, de manera que la capçalera ha tornat plenament. Defineixen la seua línia editorial com a defensora dels drets humans, la igualtat de gènere «i els valors del valencianisme: la cultura, llengua, patrimoni, tradicions i història del País Valencià».

Levante (<<https://val.levante-emv.com/>>): l'edició en valencià de la versió digital del diari *Levante-El Mercantil Valenciano*. Es tracta del diari en paper més venut al País Valencià durant els darrers anys i pertany al grup Prensas Ibéricas. L'abast que pretén és el territori valencià, però amb matisacions: la secció Comunitat Valenciana no inclou totes les comarques, tan sols les de la província de València, una d'Alacant (la Marina) i una edició per a la província de Castelló sense diferenciació comarcal. Va rebre nombroses crítiques per la qualitat lingüística de l'edició en valencià de la versió digital en la primera etapa (any 2017), qualitat molt per davall del que seria esperable en un mitjà amb l'estructura empresarial i professional d'aquest.¹⁰ D'altra banda, fins a mitjan 2021, el digital oferia la totalitat de continguts en les dos llengües oficials, la qual cosa el convertia en la publicació diària amb més articles en valencià. A hores d'ara, és innegable que la qualitat lingüística ha millorat, però s'ha reduït notablement la presència del valencià en l'edició digital, ja que només es troba en alguns suplementos i notícies soltes. La versió en paper només s'edita en castellà, llevat dels suplementos *Posdata* (bilingüe) i *Aula* i la secció *Panorama*.

¹⁰ Existeix un compte en diverses xarxes socials que es dedica a comentar errors ortogràfics i gramaticals, la major part dels quals causats per manca de revisió de la traducció automàtica, que en un primer moment (anys 2017–2018) se centrava en aquest diari i ara recull els de qualsevol mitjà de comunicació: @aixequa-EMV.

València Diari (<<https://valenciadiari.com/>>): és un mitjà digital en valencià, tot i que una vegada que l'usuari entra en una notícia, li permet llegir-la en valencià (per defecte) o en castellà, sota el botó “Leer en español”. La capçalera i el nom de les seccions estan redactades en valencià, i l'opció lingüística queda reflectida en l'autodescripció del mitjà a Twitter: «Diari digital valencià i en valencià». L'abast declarat és el territori valencià, tot i que dins les seccions trobem també notícies d'altres llocs de l'Estat espanyol, amb predomini de les valencianes llevat de la secció *Societat* o *Cor*, farcida de notícies sobre l'*star system* espanyol. Al menú es poden territorialitzar les notícies, sota les seccions provincials *València*, *Castelló*, *Alacant* (en aquest ordre). No té secció d'opinió ni publica editorials.

València Extra (<<https://valenciaextra.com/>>): presenta edició en valencià i en castellà, identificades amb les banderetes oficials. No obstant això, manifesta una certa preferència pel valencià en la secció *Qui som?*: «el mitjà aposta per la nostra llengua i informa el 100% de tota l'actualitat en valencià però també vol donar l'oportunitat als milers de persones que no coneixen el nostre idioma perquè sí que coneguen tota la nostra cultura a través del nostre mitjà». En la versió analitzada al 2017–2018, manifestaven la voluntat d'informar dels esdeveniments de tot el País Valencià, tot i que la secció “Comunitat Valenciana” ha desaparegut de la web actual, que sembla adreçada a les comarques de la província de València. La secció d'opinió, amb entrades poc freqüents fora de períodes electorals, inclou articles de defensa de la llengua.

■ 4.1.2 Edicions valencianes de diaris digitals catalans¹¹

Vilaweb (<<https://www.vilaweb.cat/categoria/pais/pais-valencia/>>): el degà dels digitals en llengua catalana (degà dels digitals europeus, segons es diu a la pestanya “L'empresa”) s'ha plantejat des del principi l'abast general de tots els territoris del domini lingüístic, els Països Catalans segons la seua línia editorial, declaradament independentista. En aquest punt, hi ha hagut un canvi notable entre els dos moments analitzats: mentre que al 2017–2018 la informació es trobava sense discriminació territorial dins les diverses seccions del diari (País, Societat, Cultura, Economia, Ciència...), al

11 No hi incloem El Punt-Avui perquè no presenta una edició valenciana pròpiament dita del digital –ni tampoc en paper, òbviament. Presenta l'opció de València entre les ciutats i pobles a la secció “Local” i fins i tot, navegant-hi, es pot trobar un conjunt de notícies sota el rètol “País Valencià”, al qual, però, no s'hi pot accedir amb cap pestanya o botó. A més, l'actualització és d'una notícia cada quatre-cinc dies.

2021–2022 la secció *País* detalla: Andorra, Barcelona, Catalunya Nord, Franja de Ponent, Illes, País Valencià, Principat, València.

Diari Ara (<<https://www.ara.cat/paisvalencia/>>): l'edició valenciana d'aquest diari, també íntegrament en català, és exclusivament digital, tot i que se n'ha venut l'edició en paper dels diumenges a diversos indrets del País Valencià i sota diferents fórmules, com ara la subscripció i l'encàrrec al quiosc. La primera pestanya d'Ara.cat mostra les edicions territorials: Catalunya (activada per defecte), Balears, Andorra, País Valencià, Comarques Gironines, Camp de Tarragona i Terres de Lleida.

■ 4.1.3 Edicions valencianes de diaris digitals espanyols

El Diario-Comunitat Valenciana (<<https://www.eldiario.es/cv/val>>): l'edició valenciana d'El Diario s'edita tant en valencià com en castellà –cosa que no ocorre amb les edicions balear i catalana, disponibles només en castellà. Això afecta les notícies pròpiament dites i la major part d'articles d'opinió, tot i que alguns només són accessibles en una de les llengües. L'edició valenciana no explicita la seua línia editorial, per a la qual cal anar a l'apartat *Qué es eldiario.es?* de l'edició estatal, on es fixen 25 punts o focus prioritaris d'atenció, entre els quals cal destacar, per més marcats ideològicament, “Desigualdad y pobreza”, “Igualdad”, “Violencia machista”, “Racismo” o “Memoria histórica”.

20 minutos (<<https://www.20minutos.es/comunitat-valenciana/>>): aquest diari digital presenta dos versions lingüístiques en l'edició valenciana, una en castellà i una altra en valencià, que no són idèntiques. Això vol dir que no totes les notícies apareixen en les dues versions, tot i que la valenciana és sovint la primera que s'actualitza; d'altra banda, la columna de la dreta és sempre en castellà (amb blogs, l'horòscop, la previsió meteorològica...). Cal fer notar que l'edició catalana és monolingüe en castellà i que les altres localitzacions geogràfiques corresponen a Andalusia i Madrid, de manera que la valenciana és l'única bilingüe. Quant a la línia editorial, el mitjà s'autodefineix en xarxes com a «medio social y ciudadano» i el seu director d'opinió és Carmelo Encinas, profundament antiindependentista.

Público (<<https://www.publico.es/tag/pais-valencia>>): a hores d'ara (novembre de 2021), l'edició local d'aquest digital presenta un bilingüisme, diguem-ne, de gestió difusa: hi ha una gran majoria de notícies en castellà exclusivament al costat d'altres amb versió bilingüe, tot i que publicades generalment primer en valencià, i encara n'hi ha alguna de publicada només en valencià, generalment de temàtica cultural sobre la llengua pròpia. Això

contrasta amb l'edició catalana, exclusivament en català i sota el rètol *Públic*, la qual, a més, inclou tota una sèrie de seccions pròpies i pot incloure alguna notícia cultural publicada també a l'edició valenciana. En un altre sentit, l'ús del nom no oficial del territori valencià, País Valencià, marca inequívocament la línia editorial del mitjà en la tendència esquerrana i no anticatalanista, si més no. En qualsevol cas, es tracta d'una evolució positiva quant a l'ús de la llengua, atès que al primer moment d'anàlisi no hi havia versió en valencià de cap notícia.

El Mundo (<<https://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/arts.html>>): l'edició valenciana de la versió digital d'El Mundo tenia un mena de suplement, titulat *Arts: revista de cultura*, íntegrament en valencià. S'actualitzava d'una manera irregular (podia tindre dos entrades un mateix dia i cap durant cinc dies), tal vegada depenent de les notícies que es generen en l'àmbit cultural en sentit ampli (literatura, arts plàstiques, música...). Només s'ha pogut analitzar al primer moment, atès que la darrera publicació és de gener del 2020: el suplement va morir poc després de desaparèixer les subvencions.

ABC (<<https://www.abc.es/espana/comunidad-valenciana/>>): l'edició "Comunitat Valenciana" del diari digital ABC oferia l'opció "En valencià", tot i que no es tractava d'una edició en aquesta llengua de tots els continguts, sinó d'algunes notícies, poques, relacionades amb la llengua i la cultura. Les darreres publicacions van ser referents als concerts de Vivers de la ciutat de València del juliol de 2018, i s'hi van mantindre durant més d'un any. Actualment és estrictament monolingüe en castellà.

■ 4.2 Anàlisi de variants

Tot i que el buidatge de variants diatòpiques ha estat exhaustiu, els resultats es presentaran ja en una primera fase d'anàlisi: només mostrarem una tria de variants estereotípiques (Labov, 1994) o de tercer grau d'indexicalitat (Auer, 2013), que són les que adquireixen un fort significat social i esdevenen, en conseqüència, indicadores per elles mateixes o per la seua combinació d'un o d'un altre model de llengua. Dins del camp de les variants normatives en què es mou aquest estudi (tot i la presència d'incorreccions, que queden fora de l'anàlisi, en la major part dels mitjans analitzats), ens referim a variables com ara l'ús del demostratiu simple o reforçat (*este/aquest*), el morfema incoatiu (*-ix/-eix*) o l'accentuació gràfica de les *e* que són tancades en català occidental i obertes en català oriental (*-èixer/-èixer*,

-és/-ès...). La llista de variants que proposem com a estereotípiques de model lingüístic valencià és la següent:

A. Ortografia:

1. Accentuació gràfica de les *e* que es pronuncien tancades en català occidental i obertes en català oriental (*café/cafè, anglés/anglès, conèixer/conèixer*).

B. Morfologia:

1. Demonstratius simples o reforçats.
2. Numerals (*dos/dues, huit/vuit, disset/dèssset*).
3. Alguns infinitius (*tindre/tenir, vindre/venir*).
4. Sufix incoatiu: *-ix/-eix*.

C. Lèxic: algunes variants lèxiques previsibles en l'àmbit periodístic (*hui/avui, servici/servei, juí/judici, xicotet/petit, vacances/vacances*).

Més concretament, considerem estereotips de model particularista els primers membres de cada parell, recollits com a formes preferents al *Diccionari normatiu valencià* (AVL, 2016) o a la *Gramàtica normativa valenciana* (AVL, 2006), mentre que el segon és propi del model convergent, d'acord amb les propostes del *Diccionari de la llengua catalana* (IEC, 2007), de la *Gramàtica de la llengua catalana* (IEC, 2016) i de materials divulgatius més presents en l'àmbit valencià: la *Gramàtica Zero* (SLUV, sense data), el llibre d'estil de la CVMC (2017, vegeu més amunt) o les mateixes orientacions de la Generalitat Valenciana per als usos administratius (GVA, 2017).

D'altra banda, cal tindre en compte que la distribució de variants entre els models lingüístics particularista i convergent és un procés viu que ha experimentat canvis, noves incorporacions i desaparicions al llarg de les dècades. Això és del tot congruent amb la teoria de l'*enregistrament*, d'acord amb la qual el significat social de les variants lingüístiques esdevingudes estereotípiques sol variar amb el temps (Auer, 2013). Així, quasi han desaparegut de l'ecosistema comunicatiu valencià algunes formes predominants en el model formal escrit dels anys huitanta, com ara el subjuntiu amb esse (*parlàs, cantés, partís*), substituït per l'equivalent amb erre (*parlara, cantara, partira*); també els possessius femenins amb *-v-*, quasi desapareguts de la comunitat de parla valenciana. Per tant, aquestes variants no es presenten en l'apartat següent, tot i que se n'ha comprovat el no ús.

■ 5 Resultats

■ 5.1 Variants usades

Les taules de les pàgines següents presenten els resultats dels dos buidatges de les variants assenyalades a l'apartat anterior, corresponents al trànsit entre els anys 2017–2018 i 2021–2022 respectivament. L'asterisc indica que l'ús de diferents variants d'una mateixa variable no és aleatori sinó que mostra algun tipus de sistematicitat. Això només és possible quan no es tracta de variables equivalents, sinó de casos diferents dins d'un sistema amb variació, com ara el dels demostratius i el dels incoatius (vegeu l'anàlisi posterior a les taules). Per tant, els dobles no marcats amb asterisc responen als mateixos usos per a les distintes variants (per exemple, *aquest* i *este* o *existix* i *defneixen* en els casos referits però també *dos/dues* o *anglés* i *francès*) en una mateixa tipologia d'articles o fins i tot al llarg del mateix text.

Més concretament, la marca d'asterisc en l'ús dels dos sistemes de demostratiu, el simple i el reforçat, indica que no hi ha aleatorietat sinó ús sistemàtic d'elements dels dos sistemes; concretament, del simple *eixe* i flexió combinat amb la resta de formes reforçades (*aquest-a/-s*). Per tant, l'absència d'asterisc indica l'ús de formes equivalents, com s'ha dit adés (incloent-hi *eixe/aqueix*, com en el cas de *València Extra*). En la variable dels incoatius, l'asterisc implica l'ús sistemàtic dels incoatius amb *-i* del subjuntiu combinat amb els incoatius amb *-e* de l'indicatiu (*assumisquen, seguísca / produeix, decideix*).

Hi ha algunes diferències entre els mitjans analitzats a la taula 1 i a la taula 2 (pàgines següents). En el moment actual, han desaparegut les 'seccions' en valencià de les delegacions valencianes dels diaris *El Mundo* i *ABC* però també hi ha hagut algunes incorporacions: la d'un mitjà amb versió íntegra en valencià com *Actualitat valenciana*; la represa d'un mitjà valencià exclusivament en aquesta llengua com *Diari La Ver*; la inclusió de *Vilaveb* per l'actual edició País Valencià, i el que semblaven les primeres passes en català de l'edició valenciana de *Público*. En conclusió, la correlació entre ús de la llengua i la recepció d'ajudes públiques sembla que és directa només en el mitjans de línia editorial conservadora. L'ús del valencià per part dels mitjans progressistes podria respondre a una certa dinàmica d'evolució pròpia, tenint en compte que, segons ells mateixos, es financen amb les subscripcions dels lectors.

Diari	-é	-è	est.	aq.	dos	dues	-dre	-ir	-ix	-eix	Lèxic
Diari La Veu	x	x	*x	x	x	x	x		*x	x	eixida, vesprada, / gaire, cadascú, proper,
Levante	x		x		x		x		x		servici, eixir, juí, hui, traure, / desenvolupen, xarxa, aleshores
València Diari			x						x		hui, prompte / sembla, meitat,
València Extra		x	x	x		x	x	x	*x	x	xiquets, eixir, juí, ací, açò, mascletaes, xicotets / gaudir, eina, cercar
Diari Ara		x		x		x		x		x	/ desenvolupat, gaudit, judici
El Diario	x			x				x	*x	x	faena, huitanta, naixen, ací, / serveis, xarxa, avui, escollit,
20 minutos	x		x	x			x	x	*x	x	mantín, açò, llavat, mitat / gaudi, desenvolupament, serveis, vuit, veure
El Mundo	x	x	x		x		x		x		volta (vegada), nàixer, eixir, faenes, aplegar (arribar), ací, xiquets, huitanta / meitat, pinedes, som al poble (** Jesús Broch), xarxa
ABC		x	x	x					x	x	/ romandrà, serveis, gaudir

Taula 1. Variants estereotípiques de model lingüístic dels mitjans digitals valencians (2017–2018)

Diari	-é	-è	est.	aq.	dos	dues	-dre	-ir	-ix	-eix	Lèxic
Actualitat Valenciana		x	x							x	hui, / nens, gaire, servei, a sobre
Diari La Veu											
Levante	x	x	x	x	x	x	x		*x	x	hui, ací, eixir, xiques, huitena, enguany, / desenvolupament veure, servei
València Diari				x			x			x	xiqueta, huit, faenes, sigut, et vull / veure
València Extra			*x	x		x	x	x	*x	x	ací/aquí, servei, gaire
Vilaweb PV		x		x					**x	x	vesprada, eixir, ací/ servei, feiner, vuit, vespre
Diari Ara		x		x		x		x		x	/ gaire, noia, sortir
El Diario	x			x		x	x		**x	x	quasi, hui, arranca, faena / recull, servei
20 minutos			*x	x			x			x	estrelles, arranca, xiquet, vesprades, açò, arplega, xicoteta, llevar-li / serveis, gaudir, apropar-se
Público		x		x		x	x	x		x	agarrar, ací, dins, redona, llauradors/ marxat, xarxes, gairebé, feina, llençar

Taula 2. Variants estereotípiques de model lingüístic dels mitjans digitals valencians (2021–2022)

Cal matisar i ampliar una mica la informació que aquestes taules presenten per tal de poder entendre millor el significat social de les tries lingüístiques que reflecteixen. En primer lloc, respecte dels usos combinats de variants d'una mateixa variable, als quals hem al·ludit al principi de la secció. Poden ser de dos tipus bàsics:

- a) Combinacions sistemàtiques i significatives: els usos marcats amb asterisc de les variants amb *-isca* del subjuntiu i amb *-eix* de l'indicatiu dels incoatius dibuixen un capteniment relativament estés entre els digitals analitzats (*Diari La Veu, València Extra, El Diario, 20 minutos*). Els mateixos mitjans, llevat d'*El Diario*, utilitzen les formes reforçades del demostratiu amb excepció del de segon grau, *eixe*. Ambdós combinacions d'endovariants amb exovariants s'han considerat pròpies del model convergent.
- b) Combinacions aleatòries: entre variants totalment equivalents, més prompte atribuïbles a una falta de consistència del model: ara *anglés* i adés *francès*, o *dos* (fem.) i *dues*, d'*ací* i d'*aquí*. També hi hem d'adscriure un ús que podria ser significatiu si es donava entre variants del sistema no equivalents, com seria la combinació dels infinitius *tindre* i *vindre* amb els derivats en *-ir*: una interpretació estricta de la norma del diccionari de l'IEC, que recull *tindre* i *vindre* però no els seus derivats, portaria a poder escriure *tindre* però no *mantindre*, per exemple; mentre que el diccionari de l'AVL recull també els derivats. Això faria pensar que la combinació *tindre-mantenir* podria ser sistemàtica entre els usuaris del model convergent, però no s'ha trobat en la nostra anàlisi, en la qual cal dir que sí que hem trobat la combinació contrària (*mantindre/tenir*).

Quant a les variants lèxiques, és difícil traure'n conclusions a causa de la possibilitat més gran de combinació, per tal com no sempre formen part de tries sistemàtiques. Si de cas, podem parlar d'alguns geosinònims que han protagonitzat algunes polèmiques sobre la seua idoneïtat en l'àmbit comunicatiu valencià, com ara *hui/avui*, *desenrotllar/desenvolupar*, *faena/feina*, *xicotet/petit* o *servici/servei*. En general, són paraules que contribueixen a classificar els usos en un o altre model, d'una manera que es podria qualificar de secundària respecte de les variants ortogràfiques o morfològiques. Cal dir, però, que algunes formes adés estereotípiques tenen un ús molt escàs a hores d'ara, fins i tot entre els usuaris del model respectiu, com ara *avui* (només trobat en Vilaweb) o *desenrotllar* (absent del corpus).

■ 5.2 Els mitjans digitals i els models de llengua

En aquest punt mirarem d'establir el model de llengua predominant en l'àmbit dels diaris digitals valencians a partir de les tries de variants que mostren les taules 1 i 2. Ens referirem també a les evolucions o canvis de tendència entre els moments que reflecteixen les taules, incloent-hi les aparicions i les desaparicions de mitjans. Abans farem, si cal, algunes matisa-

cions rellevants que les taules no poden reflectir, referides als usos complexos de variants que fan algunes de les capçaleres analitzades:

- a) *Actualitat valenciana*: a més de les variants que recull la taula 2 (el mitjà no existia en el moment de l'anàlisi de la taula 1), tendents a la convergència amb l'única excepció de l'ús sistemàtic del demostratiu simple, cal fer esment d'una altra variant que no s'hi recull: el subjuntiu amb *-i* (*tingui, rebessin*, no recollit perquè no era previsible; de fet, és l'únic mitjà valencià que l'utilitza). Això dibuixa un model de llengua molt inconsistent, una mena de particularista amb tocs uniformistes, més difícil d'atribuir a una opció ideològica que no a un domini escàs dels recursos lingüístics.
- b) *Diari La Veu, València Extra, El Diari*: els resultats de les dos taules mostren el seguiment del model convergent, amb algunes de les combinacions aleatòries comentades adés.
- c) *Levante*: a primera vista, els usos combinats de variants que fa aquest diari en l'actualitat podrien semblar aleatoris, per tal com podem trobar a les seues pàgines els dos membres dels parells *-é/-è, dos/dues, este/aquest*. En realitat, però, les variants més particularistes les trobem concentrades al suplement setmanal *Aula*, de manera que sembla que el 'doble model' pugua tindre algun tipus de coherència interna. Cal subratllar que en el primer moment d'anàlisi, que es correspon amb un moment de versió (quasi) íntegra en valencià, el model general era clarament particularista (Taula 1).
- d) *València diari*: aquest mitjà també mostra un canvi de model del particularista al convergent, ara sense la matisació o el contrapunt de cap suplement.
- e) *20 minutos*: el cas d'aquest mitjà té a veure amb els usos actuals de *Levante* quant a una certa distribució interna de les preferències lingüístiques: els usos més tendents al particularisme es detecten en les notícies preses d'Europa Press.
- f) *Vilaweb i Público*: les seues edicions de País Valencià segueixen un model convergent clar, com es dedueix de les taules anteriors. Això és així en les notícies signades quasi en la seua totalitat pels periodistes d'aquestes edicions, però si inclouen alguna notícia d'agències en català (fonamentalment de l'ACN) no n'adapten el model lingüístic. Cal subratllar que això no implica un seguiment del model uniformista, tot i

l'ús de *seves* o *servís*, perquè l'emissor no és valencià.¹² D'altra banda, *Vilaweb* reproduceix per escrit la major part dels trets dialectals en les entrevistes, tant del periodista com del professional.¹³ També cal fer notar que els editorials, a càrrec del director d'origen valencià Vicent Partal, són redactats en un model convergent *clàssic*.

- g) *Diari Ara*: a més de les variants consignades a la taula, aquesta capçalera no fa cap adaptació de model de llengua a l'edició del País Valencià, on també podem trobar formes com *seva*, *resultés* o *tinguessin*, incloent-hi tant notícies d'agència com signades (Daniel Martín). Aquest ús denota que l'edició valenciana podria ser simplement un recull de les notícies relatives a aquest àmbit, però redactades a Barcelona.
- h) *El Mundo*: els suplement *Arts* de l'edició valenciana d'aquesta capçalera estatal feia servir generalment el model particularista, amb alguna excepció personal (com ara en els articles que signava Jesús Broch, amb expressions com *som a la pineda*).
- i) *ABC*: també tendent al particularisme però d'una manera més inconsistent (alternança sovintejada de demostratius i incoatius) va ser l'efímera 'secció' en valencià de la versió digital d'aquesta capçalera.

■ 6 Conclusions

La primera conclusió d'aquest estudi és que no existeix un model lingüístic homogeni als mitjans de comunicació digitals valencians. Si bé és cert que el predomini del model convergent en l'actualitat sembla aclaparador i és coherent amb els usos de les dues capçaleres escrites *clàssiques* en paper, *Saó* i *El Temps*, no ho és menys que es dona en un moment en què la diversitat ideològica de les línies editorials no inclou cap mitjà de tendència clarament conservadora –amb l'excepció parcial de *20 minutos*, que també fa usos particularistes. En el primer moment analitzat, en el trànsit de l'any 2017 al 2018, la presència del català en la versió digital de diaris com *El Mundo* o *ABC* va augmentar la presència del model particularista en la premsa escrita (digital) d'abast valencià, model que en aquell moment era també el preferit pel diari *Levante*.

12 Vegeu, per exemple, <<https://www.publico.es/public/judici-pels-terratremols-castor-comenca-amb-rebuig-dels-directius-acusats-tenir-hi-cap-responsabilitat.html>> [consulta: 29/03/2023].

13 Vegeu l'entrevista de Núria Cadenes a Francesc Mompó, pel contrast dialectal: <<https://www.vilaweb.cat/noticies/francesc-mompo-jo-no-vull-deixar-constancia-de-res-mes-que-de-literatura/>> [consulta: 29/03/2023].

Per tant, es confirma la hipòtesi que la càrrega de connotacions ideològiques dels models de llengua continua vigent en l'ecosistema comunicatiu valencià. Si més no, a grans trets: els diaris que utilitzen el model particularista (o l'utilitzaven fa un parell d'anys) tenen un posicionament editorial que es pot qualificar de proespanyolista-anticatalanista i conservador-anti-esquerrà, mentre que els usuaris del model convergent, sense ser necessàriament pancatalanistes –de Països Catalans– ni radicals d'esquerra, no són en absolut anticatalanistes i es poden qualificar d'esquerrans. Amb tot, hi ha algunes esclètxes en aquest esquema, la més rellevant de les quals és l'ús combinat de particularista i convergent del diari *Levante*.

Aquest ús combinat denota un cert afebliment d'aquestes connotacions, tot i la seua vigència, respecte de la intensitat amb què es manifestaven un parell de dècades enrere. Amb el benentès que l'afebliment afecta només els models particularista i convergent: el fet que siguen els únics presents en els diaris digitals valencians demostra que la radicalitat atribuïda al secessionista i l'uniformista es manté. L'absència és absoluta en el cas del primer, la qual cosa és congruent amb la seua escassa penetració social, tot i que se sustenta en un discurs social sobredimensionat –però això seria objecte d'un altre estudi. En el cas del model uniformista, l'excepció de l'edició valenciana de la versió digital del diari *Ara* s'ha d'entendre, al nostre parer, més com una manca de *localització* que com un ús intencional d'aquest model.

De més a més, la proximitat creixent entre els models particularista i convergent té el seu correlat en l'existència de canvis en el sistema de variants indexicals o estereotípiques. Així, sembla que l'oposició *tindre/tenir* ha deixat de ser funcional a aquests efectes, d'acord amb els usos aleatoris que en fan la major part de mitjans. També s'ha perdut el contrast entre variants en benefici d'un membre del parell, que ha desplaçat l'altre en quasi la totalitat de capçaleres, com és el cas de *hui* i *desenvolupar*, per esmentar dos exemples contraposats. Altres variants s'han assenyorat recentment de quasi tots els àmbits després d'haver estat molt marcades durant dècades, com ara els femenins amb *-u-* (*meua*) o els subjuntius amb *erre* (*cantara*), l'ús exclusiu dels quals s'ha constatat en aquest estudi.

Al capdavall, el sistema dels models de llengua valencians és dinàmic, canviant, i sembla seguir les seues pròpies regles: la tendència actual cap al model convergent no es troba en consonància amb la vernacularització creixent dels estàndards lingüístics que es constata tot arreu d'Europa. Per tant, caldria fer anàlisis periòdiques per tal d'esbrinar-ne l'evolució i la mateixa pervivència en distints àmbits d'ús, amb un ull posat en la manera

com els processos de l'entorn cultural es manifesten ací. És fonamental, doncs, esbrinar també els components ideològics i actitudinals, manifestats en discursos explícits i implícits d'agents, teòrics i usuaris de les dues propostes d'estàndard que senyoregen l'espai comunicatiu valencià. ■

■ Referències bibliogràfiques

- AVL (2006): *Gramàtica normativa valenciana*, València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- (2016): *Diccionari normatiu*, València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- Auer, Peter (2013): «Enregistering pluricentric German», a: Soares da Silva, Augusto (ed.): *Pluricentricity: Language Variation and Sociocognitive Dimensions*, Berlín: Mouton de Gruyter, 19–48.
- Casanova, Emili (2000): «El model lingüístic del programa radiofònic *De dalt a baix* (Ràdio Peninsular de RNE-València, 1974–1977)», a: Creus, Imma / Julià, Joan / Romero, Sílvia (ed.): *Llengua i mitjans de comunicació*, Lleida: Pagès editors, 215–228.
- Casesnoves, Raquel / Mas, Josep Àngel (2015): «Un tema oblidat: les relacions interdialectals del català», *Zeitschrift für Katalanistik* 28, 55–94.
- Costa, Joan (2013): «La recerca sobre normativa: proposta general», *Treballs de Sociolingüística Catalana* 23, 269–286.
- Coupland, Nikolas (2014): «Sociolinguistic change, vernacularization and broadcast British media», a: Androutsopoulos, Jannis (ed.): *Mediatization and Sociolinguistic Change*, Berlín / Boston: Mouton de Gruyter, 67–96.
- CVMC (2017): *Llibre d'estil de la Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació*, València: Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació / Generalitat Valenciana.
- Darder, Laia (2015): «La variació lingüística en els mitjans audiovisuals com a estratègia conscient», *Treballs de Sociolingüística Catalana* 25, 303–306.
- Eckert, Penelope (2018): *Meaning and Linguistic Variation. The Third Wave in Sociolinguistics*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Edelmann, Gerald (2015): «Catalan as a Pluricentric Language», a: Muhr, Rudolf / Marley, David (ed.): *Pluricentric Languages: New Perspectives in Theory and Description*, Viena: Peter Lang, 143–156.

- (2020): «Conflict between Valencian and Catalan: Is Valencian a language on its own or a variety of Catalan?», a Muhr / Mas / Rueter (ed.), 97–110.
- GVA (2017): *Criteris lingüístics de l'administració de la Generalitat*, València: Generalitat Valenciana.
- IEC (2007): *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (2016): *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Labov, William (1994): *Principles of Linguistic Change*, Oxford: Blackwell.
- Lacreu, Josep (2002): «Els models de llengua del valencià», a: Casanova, Emili i altres (ed.): *Estudis del valencià d'ara*, València: Denes, 241–251.
- Mas, Josep Àngel (2008): *El morfema ideològic: una anàlisi crítica dels models de llengua valencians*, Benicarló: Onada Edicions.
- (2010): «Les connotacions ideològiques dels models lingüístics valencians: situació actual i condicionants històrics», *Caplletra* 48, 47–70.
- (2012): «Catalan as a Pluricentric Language: the Valencian case», a Muhr (ed.), 81–95.
- (2019): «El pluricentrisme de la llengua catalana en els principals correctors i traductors automàtics», *Revista de Llengua i Dret* 71, 208–222.
- (2020): «Identity and use of a pluricentric language in conflict: Catalan in Spain», a Muhr / Mas / Rueter (ed.), 81–95.
- (2021): «Invitació al pluricentrisme. Notes per a l'estudi d'una llengua pluricèntrica en conflicte», *Treballs de Sociolingüística Catalana* 31, 15–30.
- (en premsa): «La columna “Pren la paraula”, de Josep Lacreu, al diari *Levante-EMV*: arguments per a un model de llengua en un marc d'usos inconsistents», a: Casals, Daniel / Massanell, Mar (ed.): *Els mitjans escrits i audiovisuals com a formadors lingüístics*, Barcelona: Publicacions de l'Abadía de Montserrat.
- Muhr, Rudolf (2012): «Linguistic dominance and non-dominance in pluricentric languages: a typology», a Muhr (ed.), 23–48.
- (ed.) (2012): *Non Dominant Varieties of Pluricentric Languages. Getting the Picture*, Berlín: Peter Lang.
- / Mas, Josep Àngel / Rueter, Frank (ed.) (2020): *European Pluricentric Languages in Contact and Conflict*, Berlín: Peter Lang.

- Pradilla, Miquel Àngel (2007): «L'estandardització lingüística al País Valencià», a: Martí, Joan / Mestres, Josep Maria (cur.): *El llibre i la lectura: una revolució en la història de la humanitat*, Barcelona: IEC, 73–98.
- (2008): *La tribu valenciana. Reflexions sobre la desestructuració de la comunitat lingüística*, Benicarló: Onada.
- (2015): *La catalanofonia. Una comunitat del segle XXI a la recerca de la normalitat lingüística*, Barcelona: IEC.
- Riutort, Macià (2011): «Les varietats estàndards catalanes com a condicionants d'un futur diccionari alemany-català», *Zeitschrift für Katalanistik* 24, 53–72.
- SLUV (sense data): *Criteris lingüístics per als usos institucionals de les universitats valencianes*, Alacant: Secretariat de Promoció del Valencià – Universitat d'Alacant.
- Vila, Francesc Xavier (2015): «L'avaluació de la implantació de la normativa: la perspectiva sociolingüística i glotopolítica», *Treballs de Sociolingüística Catalana* 25, 129–140.
- Xambó, Rafael (2010): «Els mitjans de comunicació al País Valencià», *Arxius de Ciències Socials* 23, 3–16.
- Josep Àngel Mas Castells, Universitat Politècnica de València – Campus de Gandia, Departament de Lingüística Aplicada, C. Paranimf, 1, E-46730 Grau de Gandia, <jamas@upv.es>, ORCID: 0000-0001-8062-5702.